

Temiz ve Adil Bir Seçim

ADD GENEL MERKEZİ

Bilim ve Danışma Kurulu

Giriş :

Demokrasinin önemi ve Gerekliliği

Ülkemiz yalnızca içerideki sosyo-ekonomik sorunlarla değil, aynı zamanda Bölgesel ve Küresel ölçekte yaşanan çok boyutlu, büyük yaşamsal sorunlarla da karşı karşıyadır. Dünyamızda ve buna paralel olarak Ülkemizde nüfus dizginsiz bir şekilde çoğalmaktadır... Dünya nüfusu her gün 200 bin kişi, Türkiye nüfusu her gün 3 bin kişi artmaktadır. Öte yandan önlenmesi artık neredeyse olanaksız duruma gelen olumsuz iklim koşullarının yol açacağı susuzluk, açlık, salgın hastalıklar tehdidi ve bunların sonucunda meydana gelecek kaos ortamı ile karşı karşıya kalacak olan insanlık, 21. Yüzyılı büyük bir kıyım uğramadan salimen atlatabilmek için sosyal ve ekonomik alanda bilim ve teknoloji destekli arayışlar içindedir.

Tüm Dünyada paradigma değişikliklerini, “**Güvenlik ve Barış içinde Sürdürülebilir Yaşam**” arayışını ve bu arayışın etkilerini, sosyal patlamaları gözlemliyoruz. Elektronik dönemin Dünya gençliği haklı olarak huzursuzdur ve yalnızca özgür yaşamı değil, salt yaşamı tehdit edici çevre koşullarını yaratan sorumsuz yönetimlere ve bu yönetimleri işbaşına getiren yaşlı kuşakların geleneksel değerlerine karşı da tepkilidir. **Demokrasi içinde, akılcı ve adil yönetim** gereksinimi her zamankinden daha çok öne çıkıyor. Gerçek Demokrasi, yani oy çokluğuna sahip olan iktidarın sayısal azınlığa tahakküm etmediği ve fakat tahammül ettiği, çoğunluğun değil çoğulculuğun temel alındığı bir demokrasi gereklidir. Özgürlük ve eşitlik temelinde sorunsuz işleyen, çağdaş bir Demokrasiden başka çıkar yolun olmadığı bir dönemdeyiz.

Bu şekilde bir demokrasinin gerçekleştirilmesinde öncelikli sıra **güvenilir (şeffaf) seçimler**dedir.

Bunu sağlamak siyasi iktidarların olduğu kadar muhalefetin ve tüm demokratik kesimlerin de görevi olmalıdır. “Temiz” ve “adil” bir seçim yapılamazsa vatandaşların seçimlere, dolayısıyla seçilmiş yönetimlere güveni kalmaz. Yurttaşların seçimlere, dolayısıyla demokratik rejime güveninin kalmadığı bir ülkede de sorunlar çözülemez ve devletin bekası tehlikeye girer. Ülkemizin aydınlık geleceği, devletimizin bekası ve aziz milletimizin mutluluğu için halkın gerçek iradesinin sandığa yansımalarının sağlanmasının, tarihsel bir görev olduğuna inanıyorsak, Türkiye’de temiz ve adil bir seçimin gerçekleştirilebilmesi için üstümüze düşen her türlü görevi yerine getirmeliyiz.

Sorunların üstesinden ancak akıllı, yurtsever, tüm seçmenlerin güvenini kazanmış bir siyasal irade etkin ve kalıcı çözümler üreterek gelebilir. Seçilen Yönetimlere tüm yurttaşların güveni ve desteği ise ancak şeffaf ve dürüst seçimlerle elde edilebilir. Demokrasi olaksa Seçim olacaktır;

O halde Seçmenin oy'una sahip çıkması, oyun'a gelmemesi, bilgili ve bilinçli olması çok büyük önem taşıyor.

Yakın zamanda ülkemizin yazgısını etkileyecek 3 önemli seçim yapılacaktır. Demokrasiye güveni zedeleyen etik dışı ve illegal girişimleri önleyebilmek ve geçmişte yaşanan olumsuzlukları tekrar yaşamamak için öncelikle yurttaşlar, sivil toplum kuruluşları, demokratik kitle örgütleri ve tabii siyasal partiler üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeliler. Ülkemizde seçim sürecini yöneten Kurumların beceriksizliklerinden, ihmâl ve yanlışlarından kimi örnekleri anımsayalım :

Demografik parametreler, yani Türkiye'nin nüfusu, nüfus artış hızı, nüfus yapısı, seçmen sayısı gibi veriler özellikle 2000 yılından sonra güvenilir değildir. Devlet Kurumlarının verilerinde tutarsızlıklar vardır. Bu çelişkili rakamlar "seçimlerde hile yapılıyor" kuşkusunu birlikte getirmektedir. Türkiye'de ciddi Nüfus sayımı 2000 yılına dek sürdürülmüştü. 1960'ta 27,8 milyon olan nüfusumuz 2000'de 67,8 milyona erişmiştir. 40 yılda 40 milyon, yılda ortalama 1 milyon artan nüfus, anlaşılmasız nedenlerle 2000-2007 arası 7 yıl içinde yalnızca 2,8 milyon artmış olarak gösterilmiş ve 2007 yılında 70,6 milyon olarak ilan edilmiştir. Ancak izleyen yıllarda yıllık nüfus artışı yine eskisi gibi ortalama 1 milyon olarak verilmeye devam edilmiştir (yıllık nüfus artışımızın 1 milyon dolayında oluşu, her yıl okula başlayan çocuk sayısından, askere alınan genç sayısından zaten çok açık). TÜİK 2012 yılı sonu Türkiye nüfusunu 75,6 milyon olarak açıklarken güvenilir iç ve dış kaynaklar 81 milyondan çok olduğunu bildirmektedirler. Nüfus rakamları arasında bugün için yaklaşık 7 milyon dolayında bir fark izah edilememektedir.

2000-2007 arasındaki esrarengiz nüfus azalışının, yaklaşık 6 milyon yurttaşın adeta buharlaşırçasına kayıtlardan yok oluşunun nedeni bugüne dek açıklanmamıştır. Bu çelişki Seçmen sayısına da yansımıştır; 2002'de seçmen sayısı 41,4 milyon iken 5 yıl sonra 2007 de 42,8 milyon olarak ilan edildi. Her yıl nüfusun yaklaşık 1 milyon, seçmen sayısının yaklaşık 970 bin arttığı ülkemizde 5 yıl içindeki artış sadece 1,4 milyon olarak gösterildi. Üstelik 2002 seçiminde seçmen yaşı 20 iken 2007'de 18'e düşürülmüştü. Bu farkla birlikte, 2002-2007 arasındaki 5 yılda seçmen sayısı 7 milyon kadar yükselmiş olmalıydı. Dolayısıyla 5,5 milyon seçmenin/yurttaşın bu süreçte "bir şekilde" kayıt dışına alındığı gün gibi açıktır.

Nitekim 2007'den 4 yıl sonra 2011 seçiminde Seçmen sayısı bu kez 9,7 milyon artırılarak 52,5 milyon ilan edildi. Oysa bu süre içindeki normal artış 3,9 milyon kadar olmalıydı. Buradan da yine 5,8 milyon kadar seçmenin "bir şekilde" yeniden kayda alındığı görülüyor. Ülke nüfusu dört yılda %6 artarken seçmen sayısının nasıl +23 artabildiği sorusu YSK tarafından yanıtlanmamıştır.

Tüm bunlar seçmen yapısı üzerinde operasyonlar / manüplasyonlar yapıldığı kuşkularını doğuran gerçeklerdir. "2007'de Kayıttan düşülen-2011'de kayda giren seçmen kitleleri acaba aynı seçmen kitlesi mi? yoksa farklı mı " diye haklı kuşkular kamuoyunda yayılmıştır. Ayrıca 2011'e dek 15 yıllık geçmişte tüm seçim ve referandumlarda katılım oranı ortalama %76 iken, nasıl olmuştu da 2011'de ani bir çıkışla katılım %83'e fırlamıştı? Ortalamadan bu belirgin sapma (yaklaşık 3,7 milyon ek oy) mantıklı açıklaması olmayan ve kuşku çağrıştıran bir farktır. Buna ilişkin örnekler artırılabilir.

Kayıtları Seçmen Kütüğünden, bilgileri dışında silinen seçmen sayısı yüz binlercedir. Çok sayıda seçmen oy kullanamayacağını ya seçmen bilgi kartları gelmeyince ya da ancak sandık başına gittiğinde fark edebilmiştir.

Seçmen Kütüklerinin Hazırlanması

Anayasanın 79. maddesine göre seçmen kütükleri Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından düzenlenir. Ancak 2008’de yürürlüğe giren 5749 sayılı yasa; kütüklerin hazırlanması görevini YSK yerine İçişleri Bakanlığı’na bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’ne vermiştir. YSK’nin görevi ise yalnızca “ilan etmek” ile sınırlandırılmıştır. Seçmen kütüklerini Hükümetin yürütme organı mı yoksa tarafsız YSK mı düzenlemelidir?

Esasen bu konunun Anayasa’ya aykırılığı da tartışma konusudur.

Parmak boyamak yöntemi kaldırılmıştır. Bu nedenle milyonlarca yinelenen (mükerrer) oy kullanıldığı kuşkusu yaygındır.

TÜİK Başkanvekili Ömer Toprak bile, 5 Aralık 2008’de yaptığı açıklamada, “Cezayı göze alarak, biri sahte, iki tane T.C. kimlik numarası olması halinde mükerrer oy kullanmak mümkün olabilir.” demiştir. Örneğin, son seçimde Tokat’ta Afgan yurttaşlarına kullanılan oylar gibi, seçmen olmayanlara, ölümlere, yurt dışında olanlara, üretilen hayali seçmenlere çok sayıda oy kullandırıldığı kamuoyunu kuşkulandırmaktadır.

2011 seçiminde 19 milyon fazla oy pusulası bastırılması da seçimde önceden düzenlenmiş oyların seçmene para karşılığı kullandırıldığı iddialarına yol açmıştır. Oysa sandık başına en çok 5 yedek pusuladan toplamda 1 milyon yedek oy pusulası fazlasıyla yeterlidir; çünkü seçime katılım % 80’lerdedir. (Sandık başına ortalama 50 oy pusulası kullanılmıyor)

TÜRKİYE’DE UYGULANAN SEÇİM SİSTEMLERİ

Türkiye’de 1887’de yapılan ilk seçimden günümüze dek birçok seçim sistemi uygulanmıştır.

İki Dereceli Sistem

Osmanlı İmparatorluğu döneminde seçimlerde uygulanan sistemler iki derecelidir. İki dereceli özel bir sistem, 1920’de Ankara’da açılan BMM seçiminde de benimsenmiştir. TBMM döneminde yapılan 1923 seçimleri ile Cumhuriyet döneminde 1927-1943 yılları arasında yapılan seçimlerde uygulanan seçim sistemi de iki derecelidir. İki dereceli seçim sisteminde seçimler iki aşamalı olarak yapılmakta, her iki aşamada da çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.

Tek Dereceli Sistem

Çok partili düzene geçildiği 1946’da çıkarılan bir kanun ile tek dereceli seçim sistemine geçilmiştir. O tarihten günümüze dek kadar tek dereceli seçim sisteminin değişik usulleri uygulanmıştır. 1946-1960 arasında “Liste Usulü Çoğunluk Sistemi” benimsenmiştir. 1960 sonrasında “*Nispi Temsil Sistemi*”ne geçilmiştir.

Liste Usulü Çoğunluk Sistemi

Çoğunluk sistemi, ülkemizde 1946, 1950, 1954 ve 1957 seçimlerinde uygulanmıştır. Bu sistemde, il idari taksimatı temelinde belirlenen seçim çevrelerinde en çok oyu alan parti o seçim çevresinin bütün milletvekilliklerini kazanmakta ve partilerin parlamentoda temsili açısından büyük adaletsizlikler yaratmaktadır. **“Temsilde adalet”** boyutunun fazlaca ihmal edilmesi, bu sistemin temel sakıncası olmuştur. Toplumdaki değişik görüşlerin Parlamente'ye yansımalarını zorlaştırması, bu yüzden özellikle küçük partilerin tepkisini çekmesi sonucu yeni arayışlara yol açmıştır.

Nispi (Oransal)Temsil Sistemi

1960 sonrasında yapılan bütün seçimlerde nispi temsil sisteminin “d’Hondt” uygulamasının değişik biçimleri benimsenmiştir.

- + Çevre barajlı d’Hondt sistemi (1961)
- + Milli bakiye (Ulusal artık) sistemi (1965)
- + Barajsız d’Hondt sistemi (1969, 1973, 1977)
- + Çifte barajlı d’Hondt sistemi (1983)
- + Çifte barajlı d’Hondt ve kontenjan sistemi (1987, 1991)
- + Ülke barajlı d’Hondt sistemi (1995, 1999, 2002, 2007, 2011)

Nispi temsil sistemi, siyasi partilerin güçleri oranında parlamentoda temsiline olanak vermekte, bu niteliğiyle “temsilde adalet” boyutunu öne çıkartmaktadır. Yararı, toplumdaki değişik görüşlerin parlamente'ye yansımalarının yolunu açarak toplumdaki gerilimin düşürülmesini sağlamaktır. Ancak, oyların çok sayıda parti arasında dağılması halinde, parlamentoda istikrarlı hükümetler kuracak çoğunluğun oluşmasını zorlaştırması, sistemin sakıncası olarak eleştirilmektedir. 1980 sonrasında, **temsilde adalet** ilkesini öne çıkaran nispi temsil sistemine yönetimde istikrar unsurunu da katabilmek amacıyla baraj uygulamasına başvurulmuştur. Ülke genelinde %10 oranıyla, demokratik Ülkelerde uygulanmayan yükseklikteki bir seçim barajının uygulandığı Türkiye, nispi temsil sisteminin öne çıkarttığı temsilde adalet ilkesini ağır şekilde yaralamakta, yönetimde istikrar adına siyasi partilerin parlamente'ye güçleri oranında temsilinin önünü kapatmaktadır. %10 oranının üzerinde oy alan partiler arasında da en çok oy alan partiye çok büyük avantaj sağlayan barajlı d’Hondt sistemi, bir partinin %30-35 ile tek başına parlamento çoğunluğu sağlayabilmesini, böylece tek parti çoğunluğuna dayalı hükümetlerin kurulmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin 2002 seçiminde Ülke genelindeki seçmenlerin yalnızca dörtte birinin oyunu alan AKP, %10 Barajlı d’Hondt sistemi sayesinde Meclisteki sandalyelerin üçte ikisine sahip olmuş ve Ülkeyi 5 yıl boyunca tek başına yönetmiştir.

Seçmen sayısı..... 42,4 milyon Katılım..... 32,8 milyon %77,4
Geçerli Oy..... 31,5 milyon %74,3 Parlamente'de temsil edilen oy.. 17,3 milyon

%40,8..

Böylece 2002 seçimlerinde yurttaşların yaklaşık %60'ı TBMM'de temsil edilmemiş oldu ve 10,8 milyon oy alan AKP %10 Baraj ve d'Hondt sisteminin sağladığı avantajla sanki 20,9 milyon oy almış gibi Mecliste temsil edildi;

AKP.....10,8 milyon oyla.....365 Milletvekili çıkardı, CHP..... 6,1 milyon oyla..... 177 milletvekili çıkardı ve bağımsızlar.. 0,3 milyon oyla..... 8 milletvekili çıkardılar.

Görüldüğü gibi, barajı aşarak Meclise giren iki parti arasında bile büyük bir haksızlık yaşandı, doğrudan ve Yasa aracılığı ile (!) açıkça, CHP'nin 560 bin oyu AKP'nin hanesine yazılmış oldu. Bu seçim yasası geçerli olduğu sürece %35 üzerinde oy alan bir parti her zaman Mecliste salt çoğunluğu yakalar.

2002 seçiminde baraj %5 olsaydı ve "her ilde + 1 MV kontenjan kuralı" olmasaydı, Milli iradenin %91'i Mecliste temsil edilecekti. Oransal (Nisbi) temsile göre Partilerin milletvekili sayısı da yaklaşık şöyle olurdu:

AKP 225, CHP 125, DYP 55, MHP 45, GP 40, DHP 30, ANAP 25 ve BĞZ 5

%10'luk baraj 12 Eylül 1980 faşist yönetiminin mirası olarak çoğunluk sisteminin bütün sakıncalarını nispi temsil sistemine taşımaktadır. Amaç, güya belli siyasi görüşü olan bir kesimi sokmamaktı. Bağımsız adaylar çıkararak ve bölge oylarını optimal kullanarak BDP bu engeli aştı ve sandıkta aldığı % 5,9 oranındaki oy'un karşılığı Meclisteki sandalyelerin % 6,5 ini elde etti. AKP de büyük bir avantaj sağlayarak 140 milletvekili fazlasıyla, 225 yerine 365 milletvekili çıkardı.

İl Kontenjanlarının yarattığı adaletsizlik

Nüfus sayısına göre illerin çıkaracağı milletvekili sayıları incelendiğinde **genel ve eşit oy ilkesini** yok ettiği görülmektedir Örneğin nüfusu 400 bin olan Edirne'ye 3 milletvekili tahsis edilmiş, ama nüfusu Edirne nüfusundan 130 bin az olan Bingöl'e de aynı sayıda, 3 Milletvekili tahsis edilmiştir. Edirne'den yalnızca 13 bin fazla nüfusu olan Muş ise 4 milletvekili çıkarıyor. Bir yanda 130 bin kişi 1 milletvekili fark ettirmezken öbür yandan 13 bin kişi 1 milletvekili fark yaratıyor. Elazığ ve Muş aynı sayıda, 4 er Milletvekili çıkarıyorlar; oysa Elazığ'ın nüfusu Muştan 150 bin fazla! Elazığ'dan sadece 10 bin fazla olan Kütahya ise 5 Milletvekili çıkarıyor... Bu garip, çelişkili örnekler çoğaltılabilir. Vilayetlere tahsis edilen Milletvekili sayısının karşılığı olarak seçmen sayısındaki eşitsizliklerden kaynaklanan, dolayısıyla görüntüde kullanılan ama aslında "olmasa da olur" cinsinden "kayıp oylar"ın toplamı Türkiye genelinde 3 milyon kadardır. Başka bir anlatım ile % 5'lik ikinci bir baraj vardır seçmen oylarının önünde. Ağırlıklı olarak Büyük kentlerdeki seçmenlere karşı haksızlık demek olan bu uygulama sonucunda İstanbul'da 1,38 milyon oy, Ankara'da 410 bin oy, İzmir'de 310 bin oy, Adana'da 150 bin oy.... Toplamda ~3 milyon oy haksız yere boşa gidiyor.

Barajlı d'Hondt sisteminin yarattığı adaletsizliğe bir başka örnek olarak Ankara 1. Bölgeyi alalım; toplam 16 Milletvekilliği verilen Ankara 1. Bölgede 2011 seçiminde geçerli oyların sayısı 1 milyon 548 bindir; yani ortalama 97 bin seçmene bir Milletvekili düşüyor demektir. Oysa Türkiye

genelindeki ortalamada her 78 bin seçmene 1 milletvekili düşmektedir. Bir başka ifade ile Ankara 1. Bölge seçmenlerinin 300 bin oyu daha başta ellerinden alınmıştır. Bunun yanı sıra %10 ülke barajın altında kalan partilerin ve bağımsızların 75 bin oyu da çöpe gitmiştir (ya da 1. sıradaki parti hesabına yazılmıştır diyebiliriz). Ankara 1. Bölgede 693 bin oy alan ve oransal olarak 7 milletvekili çıkarması gereken AKP Baraj ve d'Hondt sayım sistemi sayesinde bir fazlasıyla 8 milletvekili çıkarmıştır. Bir başka ifade ile AKP'ye bu seçim sistemiyle %12 bonus tanınmıştır.

Baraj altında kalarak çöpe giden, dolayısıyla bir anlamda birinci Partiye (AKP ye) yansıyan 75 bin oydan 56 bini, 2. sıradaki Partiye (CHP'ye) verilmiş olsaydı CHP oyları 607 bin olacak ve AKP 1 eksik, CHP 1 fazla milletvekili çıkarmış olacaktı ($607/7 > 693/8$). Bu örnekte de görüldüğü gibi baraj altında kalacakları peşinen belli muhalefet partilerinin ve muhalif bağımsızların oyları bütün Yurtta olduğu gibi, Ankara 1. Bölgede de kesinlikle AKP lehine bir etmen olmuştur.

Seçim Güvenliğini Sağlamak

Özellikle 2007 yılından başlayarak yapılan tüm seçimlerde seçimin dürüstlüğüne ve şeffaflığına ilişkin yaşanan birçok olumsuz olay seçimlere olan güveni hızla azaltmış ve seçimlerin kuşkulu (şüpheli) olduğu inancı kamuoyunda yaygınlaştırmıştır. Oysa Seçimlerin dürüst icra edilmesi Demokrasinin temelidir. Yapılan anketlerde halkın %55'i seçimlerin dürüstlüğü konusunda kuşkuludur. Yurttaşların seçim sonuçlarına güveni olmazsa Seçilenlere de dolayısıyla ülkenin demokratik rejimine de güveni kalmaz.

Anayasa'mızın 67 ve 79. maddelerine göre "seçimlerin serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılması" zorunludur. Anayasa'nın 79. maddesine göre "seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapmak, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konuları ile ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları incelemek ve kesin karara bağlamak" görevi Yüksek Seçim Kurulu'na verilmiştir.

Serbestlik, şeffaflık, eşitlik, dürüstlük kurallarına uygun oy kullanım ilkesi, seçmenlerin oylarını her hangi bir maddi ve manevi baskıya uğramadan özgür iradeleriyle kullanabilmeleri, seçime katılan partilerin eşit koşullarda yarışabilmeleri anlamına gelmektedir. Bu nedenledir ki seçimlerin temel kurallarını düzenleyen 298 Sayılı Yasada, iktidarı ellerinde tutanların "devlet gücünü" kullanmaya yönelik, bu gücü kötüye kullanmayı yasaklayan çok sayıda düzenlemeler yer almaktadır. Kamu görevlilerinin tarafsızlıklarını öngören düzenlemeler ve başbakan ve bakanların etkinliklerine ilişkin tören yasakları, radyo ve televizyonla propagandaya ilişkin eşitleyici hükümler bu çerçevede düşünülmüş önlemlerdendir. Seçimlerin tarafsız ve dürüst bir ortamda yapılması, yarışmacı bir nitelik taşıması ve bu yolla seçim sonuçlarının tartışılır olmaktan çıkarılması, demokratik sistemin başta gelen sonucudur.

Demokratik bir toplumda, siyasal iktidarın meşruiyet kaynağı halkın oyu ve iradesidir. Halkın iradesi manüple ediliyorsa seçilen iktidarı meşru saymak mümkün değildir. Çağımızda Demokrasinin dört ana ögesi vardır. Bunlar;

- 1-Özgür, temiz ve adil seçim,
- 2-Açık ve sorumlu Hükümet,

3-Medeni ve sivil haklar ve
4-Sivil toplumun varlığıdır.

Ne var ki, serbest seçim mekanizmasının işlediği bir rejimde, bir partinin belli bir seçmen çoğunluğuna dayanarak siyasi iktidarı keyfi bir şekilde kullanması hiç de ihtimal dışı sayılamaz. İşte bu keyfiliği önleyecek Anayasal organ Yüksek Seçim Kurulu'dur. Yakın gelecekte Ülkemizin kaderini etkileyecek üç seçim yaşanacaktır. Ancak, partiler arasındaki seçim yarışının eşit, adil bir yarış olduğunu söylemek zordur. Bu yarışta, iktidardaki AKP'nin, geçmiş örneklerine bakarak devlet gücünü arkasına alacağını; kamu görevlilerinin tarafsızlığını ihlal edeceğini, seçim yasalarını yok sayacağını, gerektiğinde YSK kararlarına meydan okuyacağını ve eline geçirdiği medyayı kullanarak diğer partiler karşısında propaganda üstünlüğü sağlamaya çalışacağı yadsınamaz. Bu tür adaletsiz, eşitsiz, dürüstlük içinde yarışma kurallarına aykırı eylem ve tutumlara "seçimi dürüstlük içinde gerçekleştirmek" sorumluluğu altındaki Yüksek Seçim Kurulu'nun engel olması zorunludur; yasama organı da bu konuda üzerine düşen görevi yerine getirmelidir;

a)Siyasi partilere yapılan yardım:

Partilere Hazine'den devlet yardımı, yarışmanın eşitliği ilkesine aykırı olarak sürdürülmektedir. 2820 Sayılı Siyasal Partiler Yasasına göre (Ek md. 1), yalnızca, milletvekilleri genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %7'sinden çok oy alan siyasi partilere devletçe yardım yapılmaktadır. Yapılacak bu yardım seçimlerde 2 ya da 3 kat artırılmaktadır. Daha az oy alan ya da yeni kurulan bir partinin devlet yardımından yararlanma olanağı yoktur. Kuralın "yarışta eşitlik" ilkesini zedelediği açıktır. Yasanın bu hükmü açıkça Anayasa'nın 2 ve 67. madde hükümlerine aykırıdır. Hüküm partiler arası eşitliği sağlayıcı hale getirilmelidir.

b) Seçim sisteminde bilgisayar programları:

Yüksek Seçim Kurulu, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 28. maddesinde tanımlanan "Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü" (SEÇSİS) Projesi çerçevesinde, seçmen kütüklerini ve seçim sonuçlarını bu programa göre düzenleyip değerlendirmektedir. Teknolojinin sisteme sokulması anlaşılır gibi görünmekle birlikte, sistem denetiminin sağlıklı biçimde yapılmadığı, hatta denetim dışı kaldığı kuşkusuz yaygındır. Nitekim Temmuz 2007 seçim sonuçları birçok kişi tarafından kuşkuyla karşılanmıştır. Örneğin İzmir bölgesinde kimi tutanaklar ile bilgisayar verilerinin birbirini tutmaması, sonuçlarla oynandığı kuşkusunu da beraberinde getirmiştir. Yüksek Seçim Kurulu, her türlü şaibe, kuşku ve endişeyi ortadan kaldırmak, seçimlere ve seçilenlere meşruiyet kazandırmak için şeffaf, anlaşılabilir, denetlenebilir, güvenli sistemleri uygulamaya koymalıdır.

c) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Faaliyeti Seçim Takvimi Süresince Durdurulmalıdır:

TC. Merkez Bankası nezdinde 3294 Sayılı Kanunla kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, bütçeye konulan ödeneklerden ve öbür kaynaklardan meydana gelmektedir. Bu gelirler, gereksinim sahibi vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlarda bulunmak üzere her il ve ilçede kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına gönderilir. İşte kömür, yiyecek, içecek, para ve beyaz eşya adı altında yapılan yardımlar devlete ait bu kaynaktan yapılmaktadır.

Ne var ki, insancıl ve sosyal amaç için kurulan bu Fon, amacı dışında siyasal iktidarın seçim finansmanını karşılar duruma ge(tiri)lmiştir. Nitekim YSK, 07.02.2009'da aldığı bir kararla, amacı dışında yapılan bu yardımların 298 Sayılı Yasanın 61 ve 63. maddelerine aykırılık oluşturduğu gerekçesi ile durdurulmasına karar vermiştir. Ancak, Başbakan YSK. Kararlarını dinlemeyeceğini, yardımların süreceğini ilan etmiştir.

Hükümetin bu tutumu açıkça Anayasa'yı çiğnemedir. Hiç kimse mahkeme kararlarını tartışamaz, kendine göre yorumlayamaz (Anayasa md. 138/son). Durum böyle iken, Anayasayı, Cumhuriyeti korumak ve kollamakla görevli C. Savcılarının sessizliğini, yargının içinde bulunduğu açmaz, bağımsız olmamasına bağlamak mümkündür. Şu halde, YSK, seçimlerde eşitliği ve dürüstlüğü sağlamak bakımından seçim takvimi boyunca, amacı dışında kullanılan her türlü devlet yardımlarının yapılmasını ya bütünüyle yasaklamalı ya da sıkı denetim altına alınmasını sağlamalıdır.

d) Siyasal İktidar ve Kamu Görevlilerince Yapılan Seçim İhlallerinde YSK'na Yakınma Üzerine ya da Kendiliğinden Derhal Harekete geçmelidir:

Başbakan ve bakanların, bunların buyruğu altındaki kamu görevlilerinin, seçim propagandalarında devlete ait araç ve gereçleri kullandıkları, vatandaşı tehdide varan sözler sarf ettikleri, böylece 298 sayılı Yasanın 63, 65 ve 66. maddelerini ihlal ettikleri görülmektedir. Ne yazık ki, bu durum karşısında, hiçbir işlem yapmayan C. Savcılarının tutumları hüzün vericidir ve ayrı bir tartışma konusudur. Öyleyse, YSK, yakınma üzerine ya da kendiliğinden (re'sen) harekete geçip, failer hakkında suç duyurusunda bulunmak, bunu da kamuoyuna açıklamak zorundadır. YSK'nın bu görevi Anayasal bir emirdir (Anayasa md. 79). Aksi halde Yüksek Kurulun varlık nedeni sorgulanır duruma gelecektir.

1961 Anayasası'ndan bu yana seçimlerde yargı yönetim ve denetim ilkesi esas olarak gerçekleşmiş, dürüst seçim ilkesi açısından Türk uygulaması, 2007 yılına dek ciddi sorunlar yaşamamıştır. Şaibeli seçimler geride kalmış, seçimlerin ve seçimlerden çıkan iktidarların meşruluğu konusunda genel bir uzlaşıya varılmıştır. Bu sonuçlara ulaşılmasında, geçmişte görev yapan Yüksek Seçim Kurullarının payı büyüktür. Ancak, Temmuz 2007 seçimlerinde "bilgisayar programlarının" sisteme dahil edilmesi, AKP hükümetinin devlet kaynaklarını amacı dışında, kendi yararına kullanmaya başlaması, seçim yasaklarının dolanarak çiğnenmesi vs. gibi nedenlerle 2007 seçimlerinde olduğu gibi 29 Mart 2009 Yerel Yönetimler Seçimleri de kuşkulu (şaibeli) duruma gelmiş, "eşitlik" ve "dürüstlük" ilkesinden uzaklaşmış, seçimler ve seçilenlerin meşruluğu tartışılır olmuştur.

Bir ülkede "demokrasi" olup olmadığını anlamak için bakılacak ilk ölçüt, seçimlerin "dürüstlük kurallarına" uygun yapılıp yapılmadığıdır. Bu kural çiğneniyorsa başkaca kuralların varlığını aramaya da gerek yoktur. Türkiye, sivil toplumu ile Anayasal kuruluşları ile bu geriye gidişe son vermek zorundadır.

e) Sandık Güvenliği:

Sandık güvenliği, oy kullanmanın hem öncesinde hem de sonrasında önem kazanmaktadır. Seçimlerde hileyi ve yinelenen (mükerrer) oyu önlemenin tek yolu sandık denetimidir.

Sandıklarda gözlemci bulundurma hakkına sahip her parti, seçim sonrası, gerektiğinde sandık sonuç tutanaklarının tümünü Yüksek Seçim Kurulu'na sunabilecek, hile varsa belgeleyebilecek örgütlülüğü gerçekleştirmelidir.

1. Seçim sandığının başında güvenilir, dikkatli bir Parti temsilcisi/gözetmen varsa,
2. Bu Temsilci kullanılan oyların askıdaki listeye uygun oluşuna dikkat ediyor ve yasa dışı, yinelenen oy kullanımını engelliyorsa,
3. Oyların sayımından sonra, imzalanan tutanaktaki rakamları doğru kaydedip Parti Genel Merkezine gönderiyorsa,
4. Parti Genel Merkezi Seçim sandıklarından gelen bu sonuçlardan Partinin (ve öbür partilerin) aldığı oyları bire bir takip izleyebiliyorsa,

Bu 4 koşul yerine getiriliyorsa, elektronik yoldan oy hırsızlığı yapılamaz. Çünkü kuşku durumlarda derhal nesnel itiraz ve kanıt olanağı vardır.

Elektronik sistemle manüplasyonlar (hırsızlık) yalnızca tuşlara basılarak verilen oylarda ya da internette oy kullanmada olanaklıdır ki, böyle bir uygulama Türkiye'de yoktur. Bunun dışında oy sayılarının merkezlerde toplanması işleminin doğal olarak Bilgisayarla yapılmasında hiçbir sakınca yoktur; hatta, elle yapılacak işlemlerden çok daha çabuk ve sağlıklıdır. Yüksek Seçim Kurulu'nun kullandığı bilgisayar programı da basit bir toplama işlemi yapan Programdır.

Sandık Güvenliği kapsamında Seçmen kütüklerinin ve askıdaki seçmen listelerinin doğruluğunun denetlenmesi,

Parmak boyamak yönteminin yeniden uygulamaya konulması,

Oy pusulalarının numaralandırılması, yedek oy pusula sayısının %5'i (sandık başına en çok denetimli 10 yedek pusula) geçmemesi,

Seçim sandıklarının portatif, saydam malzemedan yapılmış olması.. vs

Akla ilk gelen önlemlerdir

Öneriler

1. Oransal (Nispi) temsil sisteminin temsilde adalet boyutunu zedeleyen ülke barajı % 10 oranından, gerçek bir demokraside makul sayılabilecek % 5 oranına düşürülmelidir.
2. Bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oyların o çevreden çıkacak milletvekili sayısına bölünmesiyle elde edilecek sayıdan daha az oy alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara milletvekilliği tahsis edilmediğinden, boşa giden oylar ülke genelinde değerlendirilmelidir. Bunun için 1965 seçimlerinde uygulanan "**ulusal artık**" (milli bakiye) sisteminden yararlanılabilir.

Seçim çevrelerinde milletvekili tahsis edilmeyen siyasal parti oyları ülke genelinde toplanıp 550 milletvekili Parlamentosunda sayısı 25-50 olarak ülke baraj oranına göre belirlenebilecek **Türkiye milletvekili**nin kazanılmasında değerlendirilebilir.

Ülkemiz için en demokratik uygulama olacak bu sistem, “ulusal artıklı oransal temsil sistemi” olarak adlandırılabilir.

3. Bir başka 12 Eylül mirası olan parti içi organların oluşumunda ve milletvekili adaylarının saptanmasında parti merkezleri ile liderlerin olağanüstü yetkilerine kısıtlayıcı hükümler getirilebilir. Partilerde liderlerin mutlak egemenliği vardır. Milletvekili adaylarını liderler belirlemek, seçmenlerin aslında milletvekili seçmekten çok liderlerin tercihlerini oylamaktadır..

4. Adayların belirlenmesinde, bütün partili üyelerin katılımıyla belli oranda (örneğin % 75-90) zorunlu duruma getirilebilir.

adil

seçim

(Not : 2 görsel tarafımızdan eklenmiştir.. Dr. Ahmet Saltık, 21.9.13)